

Valsts pētījumu programmas “Letonika latviskas un eiropēiskas sabiedrības attīstībai”
projekts “Naratīvs, forma un balss: literatūras iesakņotība kultūrā un sabiedrībā”,
Nr. VPP-LETONIKA-2022/3-0003

ZIŅOJUMS PAR RĪCĪBPOLITIKAS IETEIKUMIEM UN RĪCĪBPOLITIKU IETEKMI

Bērnu un jauniešu literatūras aktualitātes. Aptaujas rezultāti

***APTAUJA PAR BĒRNU UN JAUNIEŠU LASĪŠANAS PARADUMIEM
DAUGAVPILĪ***

Latvijas Zinātnes
padome

Atbildes uz jautājumiem palīdz novērtēt respondentu lasīšanas paradumus. Iegūtie aptaujas rezultāti tiks izmantoti tikai Valsts pētījumu programmas ietvaros.

2023. / 2024. mācību gadā aptaujā par bērnu un jauniešu lasīšanas paradumiem Daugavpilī piedalījās **533** Daugavpils Valsts ģimnāzijas, Daugavpils Vienības pamatskolas, Daugavpils Saskaņas pamatskolas skolēni.

533 respondenti: 348 no Daugavpils Valsts ģimnāzijas (turpmāk DVĢ), 110 no Daugavpils Vienības pamatskolas (turpmāk VP), 75 no Daugavpils Saskaņas pamatskolas (turpmāk SP).

Respondentu vecums: no 10 – 18 gadiem:

10 gadi – 34 respondenti

11 gadi – 59

12 gadi – 67

13 gadi – 84

14 gadi – 55

15 gadi – 59

16 gadi – 63

17 gadi – 64

18 gadi – 48

Dzimums:

323 meitenes, 210 zēni

57 – 53 Daugavpils Vienības pamatskola

41 – 34 Daugavpils Saskaņas pamatskola

225 – 133 Daugavpils Valsts ģimnāzija

Dzimtā valoda:

315 latviešu,

1 latviešu un latgaliešu,

1 latviešu, krievu un latgaliešu,

1 latviešu un angļu,

3 latgaliešu,

101 krievu,

110 latviešu un krievu,

1 latviešu krievu un ukraiņu.

Lasīšanas paradumi

Bibliotēkas apmeklējums

jā - 52 (24 VP, 18 SP, 10 DVĢ), neliels meiteņu īpatsvars

nē – 131 (23, 19, 89), noliedzoša atbilde ir lielākajai respondentu daļai 17 – 18 g. vecumā

dažreiz – 350 (64, 38, 248)

Cik grāmatas tiek izlasītas 1-2 mēnešu laikā:

neviens – 159 (28 VP, 17 SP, 114 DVG)

viena – 212 (48, 32, 132)

divas – 101 (19, 16, 66)

trīs un vairāk – 61 (15, 10, 36)

Kas ir svarīgi, izvēloties grāmatu?

4. vieta: grāmatas nosaukums 277 (VP 52, SP41, DVG 184)

vāka noformējums 194 (42, 34, 118)

2. vieta: lappušu skaits 306 (55, 48, 203)

draugu/ skolotāju/ vecāku ieteikums 201 (19, 15, 167)

grāmatas reklāma 149 (5, 12, 132)

1. vieta: tematika/ saturs 342 (49, 45, 248 - īpaši vidusskolas posmā)

3. vieta: žanrs (pasaka, stāsts, romāns, dzeja u.tml.) 279 (48, 38, 193)

jālasa literatūras stundā 115 (4, 8, 103)

cits iemesls – personīga ieinteresētība autora daiļradē, lit. žanrā, labas recenzijas

Kritēriju izvēlē liela nozīme ir skolēnu vecumposmam

Kur saņemt informāciju par jaunākajām grāmatām?

403 internetā: Goodreads, Google, letonika.lv, LCB mājaslapā, sociālajos tīklos, Instagram, TikTok, Telegram

375 bibliotēkā (28 Bērnu un jauniešu žūrijā)

342 skolā, literatūras stundā

323 vecāki, brāļi, māšas, tantes pastāsta

315 draugi, klasesbiedri informē

174 reklāma, plakāti,

123 veikals, J. Rozes grāmatnīca

72 nesaņemu informāciju/ nekur, jo nelasu/ neinteresē/ nav vajadzīga šāda informācija

bibliotekāre atsūta e-klasē/ mamma ir bibliotekāre un klases audzinātāja/ mamma ir J. Rozes grāmatnīcas vadītāja

Kādēļ, tavuprāt, jālasa vai nav jālasa grāmatas?

Populārākās atbildes: paplašinās vārdu krājums, tekstpratība; grāmatu lasīšana attīsta iztēli, domāšanu; *attīsta smadzenes*; trenē atmiņu; var daudz jauna uzzināt; labi pavadīt laiku; tas ir interesanti; labāk iemācīties lasīt;

veselīgi;

cilvēki, kuri lasa, ir interesanti, ar viņiem var vairāk parunāt;

zinu, ka ir svarīgi lasīt, daudz ieguvumu, bet tik un tā man nepatīk; jālasa, bet man negribas;

lai skaistāk runātu;

visu var atrast internetā, tāpēc grāmatas nav jālasa;

lasīšana ir brīvprātīga, nedrīkst piespiest lasīt;

jo mamma pateica, ka jālasa;

lai būtu gudrs;

lai nebūtu bēdīgi;

tā var "nosist laiku".

AUTORI

Nosauc vismaz vienu grāmatas autoru, kura darbus (vienu vai vairākus) esi izlasījis pēdējo 1- 2 mēnešu laikā

Biežāk minētie latviešu un cittautu literatūras klasiķi, mūsdienu rakstnieki (izceltie ir minēti visbiežāk)

Latviešu lit.: R. Blaumanis, A. Brigadere, V. Plūdons, J. Jaunsudrabiņš, V. Belševica, M. Zālīte, D. Tilaks, L. Pastore, I. Ziedonis, J. Joņevs, L. Kota, Aspazija, Rainis, J. Klīdzējs, R. Ezera, M. Rungulis, V. Rūmnieks, K. Vērdiņš, I. Gaile, M. Cielēna, J. Zvirgzdiņš, N. Ikstena, O. Zebris, M. Pujats, D. Ozoliņa, A. Eipurs, A. Manfelde, I. Troalika, I. Pizāne

Cittautu lit.: F. Dostojevskis, M. Bulgakovs, A. Puškins, M. Ļermontovs;

V. Šekspīrs, Ē. M. Remarks, A. Lindgrēne, A. Kristi, Dž. Orvels, K. Olsons, Dž. K. Roulinga, Dž. Kinnijs, Dž. Grīns, D. Pilkijs, Dž. Svifts, H. Loftings, O. Preislers, H. Murakami, R. R. Rasela, H. Mankāstere, T. Parvela, I. Zarembaite, Breds Pits©

*virkne nesalasāmu autoru vai atbildes nav (189)

Vai ir kāds autors/ autore, kura/ kuras darbi Tev īpaši uzrunā vai interesē? (šeit norādīti biežāk minētie; pasvītroti iepriekš nenosauktie)

Latviešu lit.: Rūdolfs Blaumanis, Anna Brigadere, Anšlavs Eglītis, Jānis Klīdzējs, Vizma Belševica, Regīna Ezera, Imants Ziedonis, Māra Zālīte, Juris Zvirgzdiņš, Pauls Bankovskis, Dzintars Tilaks, Luīze Pastore, Māris Rungulis, Kārlis Vērdiņš,, Gundega Repše, Skaidrīte Gailīte, Jānis Joņevs, Nora Ikstena, Māris Bērziņš, Osvalds Zebris, Andra Manfelde, Laima Kota, Inga Pizāne, Lote Vilma Vītiņa, Daina Ozoliņa, Iveta Troalika, Māra Upmane-Holšteina, Raimonds Pauls©

Cittautu lit.: Fjodors Dostojevskis, Levs Tolstojs, Nikolajs Gogolis, Mihails Lermontovs, Mihails Bulgakovs, Antons Čehovs, Boriss Akunins, Mihails Samarskis Džeina Ostina, Roberts Luiss Stīvensons, Žils Verns, Arturs Konans Doils, Astrida Lindgrēne, Enida Blaitone, Ērihs Kestners, Ērihs Marija Remarks, Džordžs Orvels, Antuāns de Sent-Ekziperī, Pauls Koelju, Kristina Olsons, Džoanna Ketlīna Roulinga, Stefanija Meiere, Džefs Kinnijs, Džons Grīns, Deivs Pilkijs, Roalds Dāls, Agata Kristi, Haruki Murakami, Deils Kārnegī, Katrīna Randela, GajaGuna Ekle, Rūta Šepetis, Timo Parvela, Marija Parra, Kasandra Klēra, Daniels Penaks, Delfīne de Vigāna, Hollija Veba, Rupi Kaura

*virknei darbu autorus neatceras vai nepievērš tiem uzmanību/ neatbild uz šo jautājumu vai norāda, ka šādu autoru nav (207)

Ja būtu iespēja autoram/autorei pasūtīt tieši Tev uzrakstītu grāmatu, par ko un kāda tā būtu?

- 343 - par piedzīvojumiem - *ar ekšenu*; par supervaroņiem; fantastiskiem; mistiskiem notikumiem; maģiju; spokiem;
- 336 – detektīvi; šausmu stāsti; *lai būtu kaut kas šausmīgs*; par šausmu filmu varoņiem; slepkavības; *daudz nāves!*
- 305 - *gribētu grāmatu par manu dzīvi*;
- 268 - par romantisku mīlestību, pusaudzū savstarpējām attiecībām;
- 245 - par psiholoģiju; psiholoģiskais trilleris; *kā palīdzēt citiem viņu problēmās*; kā motivēt sevi; kā pārvarēt slinkumu; kā kļūt par izcilu rakstnieku; kā nopelnīt naudu; *par karjeru un naudas pelnīšanu*; *par miljonāru, kurš sācis no nulles*; *kas ir iedvesma un kur to meklēt*;
- 243 - par skolas dzīvi (piem., *par skolotāju slepenajām istabām*);
- 190 - Nav atbildes;
- 113 - Neko nepasūtītu, *tā ir autora daršana*, viņš/ viņa labāk zina, par ko rakstīt;
- 62 - turpinājumu konkrētām grāmatām (piem., 2. daļa D. Tilaka grāmatai *Labo blēņu vasara*, un J. Klīdzēja romānam *Cilvēka bērns*, turpinājums A. Brigaderes *Sprīdītim*, E. Kestnera *Dīvām Lotiņām*, I. Ziedoņa citāti 365 dienām gadā);
- 60 - par vēstures notikumiem un mūsdienām (piem., par cilvēces vēsturi no pirmsākumiem līdz mūsdienām; par kureliešiem, par dzīvi laukos, kartupeļu talkām 20. gadsimtā, par karu, par Daugavpili, par Latviju);
- 58 - par sportu (īpaši par basketbolu un futbolu, *mašīnu sacīkstēm*, futbola šahu);
- 41 - par konkrētām personībām (piem., R. Paulu, autobiogrāfijas); par zemessargiem;
- 11 – komiksi

IETEIKUMI LASĪŠANAS PARADUMU DINAMIKAS VEICINĀŠANAI:

- POZITĪVĀ IKDIENAS LASĪŠANAS RUTĪNA MĀJĀS/ SKOLĀ ,
- IZGLĪTOJOŠI KONKURSI, VIKTORĪNAS LOKĀLĀ VIDĒ (skolā, bibliotēkā), REGIONĀ UN VISĀ VALSTĪ,
- SABIEDRĪBĀ ATPAZĪSTAMS CILVĒKS, TOSTARP JEBKURA MĀCĪBU PRIEKŠMETA SKOLOTĀJS, VAI VECĀKO KLAŠU SKOLĒNS REIZI MĒNESĪ APMEKLĒ SKOLAS LASĪTĀJU KLUBIŅU NEFORMĀLĀ VIDĒ UN SKAĻI LASA PAŠA IZVĒLĒTO GRĀMATU. KLAUSĪTĀJI DALĀS IESPAIDOS,
- RADOŠĀ RAKSTĪŠANA KOPĀ AR RAKSTNIEKU,
- LITERATŪRAS SKOLOTĀJU MĒRĶTIECĪGA INFORMĒŠANA PAR JAUNIZDOTAJĀM GRĀMATĀM,
- PRESES IZDEVUMS BĒRNIEM (NO 2025. GADA TIKS IZDOTS *LASIS*),
- LNB programma BĒRNU, JAUNIEŠU UN VECĀKU ŽŪRIJA.